

AUTOR

mgr Marta Mironowicz

m.mironowicz@aon.edu.pl

Wydział Zarządzania i Dowodzenia, AON

ROLA ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH W KSZTAŁTOWANIU POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTW W ŚRODOWISKU MIĘDZYNARODOWYM

Słowa kluczowe: organizacje międzynarodowe, bezpieczeństwo, funkcje organizacji międzynarodowych, polityka bezpieczeństwa

Wstęp

Celem artykułu jest zaprezentowanie wpływu organizacji międzynarodowych na kształtowanie wewnętrznej polityki bezpieczeństwa państw na arenie międzynarodowej. Aby w pełni zrozumieć poruszany temat, należy odpowiedzieć na pytanie, czy współcześnie państwa przy realizacji swojej polityki bezpieczeństwa potrzebują wsparcia ze strony organizacji międzynarodowych? Udzielenie odpowiedzi na tak sformułowane pytanie jest możliwe tylko poprzez wyjaśnienie, czym jest polityka bezpieczeństwa państw, scharakteryzowanie roli organizacji międzynarodowych, a w konsekwencji ustalenie wpływu przynależności państw do poszczególnych organizacji na stan ich bezpieczeństwa na arenie międzynarodowej. Współcześnie państwa są aktywnymi aktorami stosunków międzynarodowych. Przynależność państw do wielu organizacji o charakterze międzynarodowym ma znaczący wpływ na kształtowanie bezpieczeństwa uczestników stosunków międzynarodowych. Należy pamiętać, iż bezpieczeństwo międzynarodowe odnosi się do charakterystyki bezpieczeństwa pewnych zbiorowości lub utożsamiane jest także z opisem zewnętrznego wymiaru bezpieczeństwa pojedynczych państw. Niewątpliwie jest, iż istnieje współzależność pomiędzy bezpieczeństwem zbiorowych a pojedynczych podmiotów stosunków międzynarodowych. Związek jest efektem aktywnego udziału państw w systemie międzynarodowym, ponieważ to najczęściej właśnie zagrożenia dla bezpieczeństwa generuje środowisko zewnętrzne, niemniej może także stwarzać warunki do budowy niezachwianego funkcjonowania podmiotów międzynarodowych. Przynależność państw do organizacji międzynarodowych może być efektem działalności państw, ukierunkowanej na poszukiwanie wsparcia w dziedzinach, którym państwa

jako samodzielne jednostki na arenie międzynarodowej nie są w stanie sprostać. Wymiar współpracy w zakresie bezpieczeństwa państw jest poszukiwaniem wsparcia w innych krajach m.in. w walce z terroryzmem, cyberterrozyzmem, czy też proliferacją broni masowego rażenia. Poszukiwanie rozwiązań w zakresie kryzysów międzynarodowych mających wpływ na bezpieczeństwo poszczególnych aktorów stosunków międzynarodowych, uzależnione jest od wielu czynników m.in. od dysponowania odpowiednimi zasobami materiałowymi, ludzkimi, a także od możliwości finansowych. Sprostanie pojedynczo wszelkim zagrożeniom bez wsparcia innych państw jest wyzwaniem, z którym kraje nie są w stanie sobie poradzić. Stąd też chcąc podnosić swą skuteczność działań w walce z zagrożeniami, jakie wynikają z środowiska zewnętrznego na arenie międzynarodowej, kraje ubiegają się o członkostwo w organizacjach międzynarodowych, które stanowią jeden z elementów polityki zagranicznej. Niemniej należy pamiętać, iż organizacje nie są instrumentami służącymi do realizacji interesów tylko jednego państwa, lecz mają służyć współpracy przy realizacji wspólnych celów wszystkich jej członków. Dobrowolne zobowiązania i przynależność krajów do poszczególnych organizacji jest celowym założeniem, mającym na względzie poszukiwanie sojuszników przy współpracy w środowisku międzynarodowym. Aby minimalizować słabości pojedynczych krajów konieczne jest zawiązywanie koalicji i łączenie działań dla realizacji wspólnych interesów.

Istota polityki bezpieczeństwa państw

Państwa, realizując politykę w swych działaniach, w głównej mierze dążą do minimalizacji zagrożeń oraz poczucia niepewności, a tym samym zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Osiągnięcie tych celów jest możliwe tylko przy współpracy i wsparciu ze strony innych państw oraz poprzez realizację polityki bezpieczeństwa. Pod pojęciem *polityki bezpieczeństwa należy rozumieć zamierzone oraz zorganizowane działania poszczególnych instytucji państwowych ukierunkowane na zaspokojenie wszelkich składowych wartości wpisanych w znaczenie bezpieczeństwa państwa*¹. Przez istotę polityki bezpieczeństwa należy rozumieć wszelkie działania polegające na *opracowywaniu projektów, testowaniu oraz wdrażaniu wszelkich mechanizmów zabezpieczeń, a także procedur minimalizujących możliwość wystąpienia zdarzeń niekorzystnych, metod zabezpieczających przed ich skutkami, jak również prowadzenie badań ukierunkowanych na określenie mechanizmami*

---

1 S. Bielań, *Polityki bezpieczeństwa państw*, s. 4, <http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/TPol5/Bielen.pdf> [dostęp: 06.10.2016].

*wzajemnego wpływu zagrożeń na środowisko naturalne oraz otoczenie cywilizacyjne*².

Przynależność do wspólnot międzynarodowych umożliwia realizację skutecznej polityki bezpieczeństwa, lecz osiągnięcie tego w znacznym stopniu uzależnione jest od zakresu uzgodnienia interesów państwowych. Należy jednak pamiętać, iż przy współpracy kilku państw tworzących koalicję zawsze największą rolę odgrywać będą państwa uważane za wielkie potęgi. Ponieważ to od nich w głównej mierze uzależnione jest eliminowanie zagrożeń oraz wspieranie infrastruktury poprzez ustanawianie wszelkiego rodzaju norm, porozumień, czy mechanizmów ukierunkowanych na rozwój pokojowych stosunków oraz eliminację konfliktów. Stwierdzić można, iż małe państwa w dużej mierze zależne są od mocarstw, które to stanowią kreatorów polityki bezpieczeństwa³. Współcześnie państwa borykają się z wieloma problemami, dlatego też realizacja efektywnej polityki bezpieczeństwa jest praktycznie niemożliwa. Główny problem stanowią środki własne, jakimi dysponują państwa. Zaangażowanie ze strony państw w umacnianie sojuszniczych relacji oraz dbałość o bezpieczeństwo międzynarodowe warunkowane są chęcią osiągnięcia korzyści ze strony państwa. Państwa chcą mieć gwarancję, iż współtworzenie bezpiecznego środowiska międzynarodowego zagwarantuje im wsparcie ich własnego bezpieczeństwa narodowego. Często państwa identyfikują bezpieczeństwo narodowe z bezpieczeństwem międzynarodowym⁴.

Środki, przy pomocy których realizowana jest polityka bezpieczeństwa państw, odnoszą się do wielu przedsięwzięć realizowanych zarówno w ramach funkcji zewnętrznej, jak i wewnętrznej państwa. Dlatego też z jednej strony wiąże się to ze wzmocnieniem potęgi gospodarczej oraz potencjału militarnego, a także rozwojem i wyrównywaniem różnic w dostępie do dóbr przez poszczególne społeczeństwa. Z drugiej strony natomiast wymusza to konieczność poszukiwania nowych instytucji oraz reformowania dotychczasowych w skali międzynarodowej w celu sprostania współczesnym zagrożeniom⁵. *Aktorzy współczesnych*

---

2 S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa, 2009, s. 25.

3 A. Kosowska, *Duża Unia małych krajów – państwa małe w Unii Europejskiej*, [w:] R. Żelichowski (red.), *Małe państwa Europy Zachodniej i terytoria o statusie specjalnym. Ich rola i miejsce w Unii Europejskiej*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa, 2008, s. 24.

4 S. Bieleń, *Polityki...*, s. 4.

5 Tamże, s. 4.

stosunków międzynarodowych realizują politykę bezpieczeństwa w oparciu o rozwiązania jednostronne (unilateralne) lub wielostronne (multilateralne). W polityce bezpieczeństwa jako rozwiązania unilateralne zalicza się: izolacjonizm, hegemonizm oraz interwencjonizm. Natomiast do rozwiązań multilateralnych zakwalifikować można: równowagę sił, sojusz, odstraszanie, jak również neutralność⁶. Obecnie państwa najczęściej decydują się na zawieranie sojuszy dwu lub wielostronnych z państwami uważanymi za najsilniejsze na arenie międzynarodowej. Dlatego też konsolidacja sił lub podporządkowywanie się woli silniejszego państwa stało się bodźcem dla budowy polityki bezpieczeństwa państw, które nie posiadają wystarczającego zaplecza gospodarczego, ekonomicznego, czy też militarnego pozwalającego na trwałe zagwarantowanie bezpieczeństwa ich społeczeństwu. Tworzenie sojuszy przez kilka mniejszych państw lub zachowanie polityki neutralności aktualnie nie jest w stanie zapewnić państwom gwarancji stabilności ich polityki bezpieczeństwa.

Klasyfikacja organizacji międzynarodowych

Aby w pełni zrozumieć temat podjętych rozważań dotyczących roli organizacji międzynarodowych w kształtowaniu polityki, należy ogólnie wyjaśnić, czym w ogóle są organizacje międzynarodowe oraz przedstawić ich typologię oraz funkcje. To w ostateczności ułatwi sformułowanie wniosków dotyczących ich wpływu na kształt polityki państw członkowskich.

W literaturze przedmiotu jak dotychczas nie udało się wypracować powszechnie obowiązującej definicji organizacji międzynarodowych. Organizacje międzynarodowe utożsamiane z formą współpracy podmiotów prawa międzynarodowego, stanowiące przez państwa zaczęły funkcjonować w teorii stosunków międzynarodowych dopiero na początku XVIII w. Wtedy to rozpoczął się okres, w którym uwarunkowania historyczne umożliwiły organizowanie stopniowego rozwoju trwałych stosunków pomiędzy państwami obejmujących coraz szerszy katalog spraw o rozleglejszym zasięgu⁷. Istnieje wiele interpretacji dotyczących organizacji międzynarodowych. Jedną z nich zaproponował W. Morawiecki, twierdząc, iż o istnieniu organizacji międzynarodowych możemy mówić z chwilą, gdy jej członkowie są *różnego rodzaju aktorami, szeroko rozumianych stosunków międzynarodowych*⁸. Kolejne pojęcie organizacji międzynarodowych określa je jako *instytucje będące członkami stosunków międzynarodowych, tworzące się na zasadzie forum*

---

6 Tamże, s. 4.

7 W. Morawiecki, *Organizacje międzynarodowe*, PWN, Warszawa, 1965, s. 18.

współpracy międzynarodowej państw po ówczesnym przeistoczeniu z konferencji międzyrządowych w stabilne zależności opierające się o umowy wielostronne, których najistotniejszym zadaniem jest budowanie współpracy państwowej na różnych płaszczyznach oraz w wielu dziedzinach⁹. Natomiast w prawie międzynarodowym pojęcie organizacji międzynarodowych rozumiane jest jako *trwałe zrzeszanie państw oparte na umowie międzynarodowej oraz zorganizowane na rzecz realizacji określonych celów w dziedzinie stosunków międzynarodowych*¹⁰.

Ze względu na brak jednoznacznej i powszechnie obowiązującej definicji organizacji na podstawie przytoczonych powyżej kilku definicji możliwe jest wyszczególnienie jej charakterystycznych cech¹¹:

- tworzą ją wtórni uczestnicy stosunków międzynarodowych;
- nadają charakter instytucyjnych form współdziałania różnych podmiotów stosunków międzynarodowych;
- zaplanowane i metodyczne działanie mające na celu maksymalizację potrzeb oraz interesów pewnej zbiorowości państw lub wszystkich innych partnerów stosunków międzynarodowych;
- dążenie do integracji w ramach istniejącego ładu międzynarodowego w jedną całość lub w poszczególnych jego elementach bądź też do zmiany w pewnym jego zakresie.

W celu dokonania szczegółowego podziału organizacji międzynarodowych można je sklasyfikować według kilku kryteriów. Niemniej najbardziej uniwersalne kryterium stanowi podział ze względu na charakter ich członków. W ramach tego kryterium wyszczególnić można dwie dominujące kategorie¹²:

- organizacje międzyrządowe (IGO – *International Governmental Organization*);
- organizacje pozarządowe (INGO – *International Non Governmental Organization*).

---

8 W. Morawiecki, *Międzynarodowe organizacje gospodarcze, tom 1 – System organizacji międzynarodowej*, PWN, Warszawa, 1987, s. 33.

9 *Słownik Języka Polskiego PWN*, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/organizacje-miedzynarodowe;3951715.html> [dostęp: 19.06.2016].

10 L. Antonowicz, *Podręcznik prawa międzynarodowego*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa, 2000, s. 90.

11 <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/slownik/59/592> [dostęp: 19.06.2016].

12 E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje międzynarodowe. Założenia, cele, działalność*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa, 2001, s. 37-38.

W nawiązaniu do pierwszej grupy organizacji ich cechą charakterystyczną stanowi fakt, iż na ich członków powoływane są państwa, których reprezentantami są przedstawiciele powołani w tym celu przez rządy i obejmujący tym sposobem wszelkie pełnomocnictwa oraz instrukcje. Aby tego typu organizacje mogły zostać zawiązane konieczne jest zrzeczenie się co najmniej trzech państw, stworzenie sprecyzowanego systemu organizacyjnego określającego zasady i mechanizmy współpracy. W ramach funkcjonowania organizacji odbywają się regularne sesje. Fundament prawno-instytucjonalny regulujący zasady jej istnienia oraz działania stanowi statut, w którym zdefiniowane zostały jej cele, misja, zadania, struktura organizacyjna obszar kompetencji jej organów, a także kryteria, jakie należy spełnić w celu przystąpienia do organizacji oraz przesłanki warunkujące możliwość utracenia członkostwa, itp. Współcześnie w ramach organizacji międzyrządowych funkcjonują m.in.: Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ, ang. *United Nations*) oraz System Narodów Zjednoczonych, Wspólnoty Europejskie (istniejąca do roku 2009), Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu (NAFTA – *North American Free Trade Agreement*), a także Środkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu (CEFTA – *Central European Free Trade Agreement*)¹³.

Tymczasem członków w organizacjach pozarządowych stanowią osoby fizyczne lub prawne, do których zaliczyć możemy, np.: stowarzyszenia krajowe oraz międzynarodowe posiadające charakter prywatny lub publiczny. Ich działalność funkcjonuje w ramach dobrowolnego przestrzegania przepisów wewnętrznych przez jej członków. W ramach postanowienia nr 1296 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 26 czerwca 1968 roku organizacje pozarządowe charakteryzować mają się otwartym członkostwem dla zainteresowanych stron, natomiast ich aktywność musi wykazywać charakter międzynarodowy. Cechą wyróżniającą tego typu organizacje stanowi fakt, iż nie są one nastawione na zysk, lecz ich działania w głównej mierze skupiają się na niesieniu szeroko pojmowanej pomocy w sferze społecznej, kulturalnej oraz gospodarczej. Co więcej organizacje posiadają stale funkcjonujące organy administracyjne, jasno zdefiniowane procedury decyzyjne, a także odbywają mniej więcej regularnie sesje¹⁴. Za przykład takich organizacji posłużyć mogą m.in.: Amnesty International, Międzynarodowa Izba

---

13 Tamże, s. 38.

14 R. Łoś-Nowak (red.), *Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota, mechanizmy działania, zasięg*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 1999, s. 17-18.

Handlowa (ICC – *International Chamber of Commerce*), Green Peace, czy Międzynarodowy Czerwony Krzyż¹⁵.

Ze względu na podjętą analizę działalności organizacji międzynarodowych jako kolejne kryterium należy wskazać dostępność państw do danej organizacji, w ramach którego można wyszczególnić dwa rodzaje organizacji międzyrządowych: powszechne – czyli uniwersalne oraz grupowe – regionalne.

Uniwersalne organizacje międzyrządowe charakteryzują się gwarancją formalnej oraz powszechnej dostępności uregulowanej w ich statutach. Przynależą do nich m.in.: ONZ wraz z organizacjami wyspecjalizowanymi Systemu Narodów Zjednoczonych, do których zaliczyć można: Światową Organizację Handlu (WTO – *World Trade Organization*), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF – *International Monetary Fund*), Światową Organizację Zdrowia (WHO – *World Health Organization*), Międzynarodową Agencję Energii Atomowej (MAEA, ang. IAEA – *International Atomic Energy Agency*), Organizację ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO – *Food and Agriculture Organization of the United Nations*)¹⁶.

Natomiast organizacje regionalne cechują się ograniczonym zasięgiem członkostwa, co przejawia się w możliwościach dostępu do tych organizacji. W szczególności organizacje te zrzeszają kraje danego regionu geograficznego, a także państwa specjalizujące się w ściśle określonej dziedzinie produkcji, czy też wydobycia surowców. Do tego typu organizacji zalicza się: Północnoamerykańską Strefę Wolnego Handlu, Środkowoeuropejską Strefę Wolnego Handlu oraz Organizację Jedności Afrykańskiej, która w 2002 roku przestała istnieć, a w jej miejsce powołano Unię Afrykańską¹⁷.

Kolejnym kryterium, w ramach którego możemy podzielić organizacje międzyrządowe, stanowi zakres władzy posiadanej przez organizację. W ramach tej typologii możemy wyróżnić organizacje koordynacyjne oraz ponadpaństwowe. Organizacje koordynacyjne stanowią np.: Światowa Organizacja Zdrowia (WHO – *World Health Organization*), Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom (UNICEF – *United Nations International Children's Emergency Fund*), Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego (ICAO – *International Civil Aviation Organization*) oraz Międzynarodowa Organizacja Morska (IMO – *International Maritime Organisation*). Ich typową cechą stanowi harmonizowanie działań indywidualnych krajów, w przebiegu realizacji celów organizacji na poczet

---

15 E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje...*, s. 37-38.

16 Tamże, s. 39.

17 Tamże, s. 39.

prowadzonych przez kraje członkowskie konsultacji, a także spełnianie ściśle określonych zaleceń przydzielonych przez organy danej organizacji¹⁸.

Odnosząc się do organizacji ponadpaństwowych, należy podkreślić, iż ich organy są uprawnione do rozporządzania zadaniami wobec państw członkowskich oraz nakładania na nie zobowiązań w ramach podjętych większością głosów decyzji. Jednostki administracyjne takiej organizacji uzyskują znaczne środki finansowe, przy pomocy których realizują zadania organizacji. Za przykład organizacji o formie porównywalnej do ponadpaństwowych posłużyć mogą funkcjonujące niegdyś Wspólnoty Europejskie (Europejska Wspólnota Węgla i Stali – EWWiS, funkcjonująca w latach 1952–2002 oraz Europejska Wspólnota Energii Atomowej – EWEA Euroatom)¹⁹.

Podziału organizacji międzyrządowych można dokonać również biorąc pod uwagę ich zakres przedmiotowy. Możemy wtedy wyszczególnić²⁰:

- organizacje o kompetencjach ogólnych, np. Organizacja Narodów Zjednoczonych;
- organizacje o kompetencjach specjalnych; za przykład posłużyć mogą dziś już nieistniejące organizacje, a także funkcjonujące po dzień dzisiejszy:
  - a) gospodarcze – Wspólnota Europejska (WE – rozwiązana w 2009 roku na mocy traktatu Lizbońskiego, kiedy to Unia Europejska nabyła osobowość prawną i zastąpiła Wspólnotę Europejską);
  - b) społeczne – Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO – *International Labour Organization*);
  - c) kulturalne – Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO – *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*);
  - d) polityczno-wojskowe – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO – *North Atlantic Treaty Organization*).

Funkcje organizacji międzynarodowych

Organizacje międzynarodowe formowane są w określonym celu oraz mają na względzie realizację ściśle określonych zadań. Przedstawiona powyżej klasyfikacja organizacji międzynarodowych bierze także pod uwagę pełnione przez nie funkcje. Dlatego też możliwe jest wskazanie różnorodnych funkcji organizacji. Niemniej przez wzgląd na dynamizm

---

18 Tamże, s. 39.

19 Tamże, s. 39.

20 Tamże, s. 39.

rozwoju organizacji funkcji nie sposób jest dokładnie i jednolicie scharakteryzować według unitarnych kryteriów. Warto jednak zaprezentować funkcje szczególnie charakterystyczne dla organizacji międzynarodowych (tabela 1.).

Tabela 1. Charakterystyka poszczególnych rodzajów funkcji organizacji międzynarodowych

RODZAJE FUNKCJI	CECHY CHRAKTERYSTYCZNE DANYCH FUNKCJI
PROGRAMUJĄCE	<p>Organizacje powstają w celu rozwiązania pewnych problemów zarówno tych o znaczeniu ogólnym, jak i fundamentalnych (do których zaliczamy utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa) lub posiadające znacznie zawężony lub ewentualnie wyspecjalizowany charakter. Organizacje odpowiadają za realizację kluczowych zadań i celów, do jakich zostały powołane. Zarys funkcji programującej obejmuje cele i zadania określone w ich statucie. Niemniej ze względu na zmieniające się warunki zarówno gospodarcze, ekonomiczne, społeczne w środowisku globalnym wciąż pojawiają się nowe problemy, którym należy stawiać czoła i dlatego pojawia się konieczność programowania dalszych kierunków działania zmierzających ku ich rozwiązaniu na podstawie zdobytego doświadczenia oraz zachodzących przemian.</p> <p>Funkcje programujące spełniają wszystkie organizacje, np. wyszczególnić można: program ograniczania głodu na świecie (FAO), program zwalczania groźnych chorób (WHO), programy edukacyjne (UNESCO), program walki z terroryzmem (m.in. Unia Europejska).</p>
NORMATYWNE	<p>Wypełnianie celów i zadań przez organizację wymaga od niej przestrzegania pewnych zasad. Dlatego też organizacje międzynarodowe opracowują pewne normy, których zobowiązane są przestrzegać państwa członkowskie. Tego rodzaju normy znajdują swoje przełożenie w uchwałach, których siła wpływu jest zależna od prestiżu organizacji, a także od rodzaju rezultatów, jakie wiążą się z podjęciem uchwały w stosunku do statutu organizacji. Nadmienić należy, iż normy najczęściej dzielone są na prawne i polityczne.</p> <p>Funkcje normatywne w szczególności zaobserwować można na przykładzie Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO) oraz w umowach ONZ z organizacjami wyspecjalizowanymi.</p>
INTEGRUJĄCE	Funkcje integrujące wyrażane są poprzez dążenie do pewnego

	<p>ujednoczenia, standaryzacji zasad dotyczących stosunków wewnątrzpaństwowych (w poszczególnych sektorach). Obecnie funkcja integrująca obejmuje szerokie spektrum problemów/potrzeb dotyczących m.in.: obrotu gospodarczego, promocji oraz przestrzegania praw człowieka, zagwarantowania demokratycznych form pełnienia władzy oraz formułowania ustroju państw.</p> <p>Istotne jest, iż funkcja integrująca realizowana przez organizacje międzynarodowe wyrażana jest poprzez: możliwość przejmowania od państwa szeregu kompetencji, możliwość stanowienia prawa obowiązującego w krajach członkowskich, możliwość podpisywania umów międzynarodowych w imieniu państw, możliwość ustanawiania środków dyscyplinujących wobec państw (np. kary finansowe).</p>
OPERACYJNE	<p>Funkcje operacyjne przejawiają się w działaniach podejmowanych przez organizację na podstawie własnych decyzji i mogą to być działania prowadzone w zakresie: operacji pokojowych, operacje pomocy osobom dotkniętym wojną lub klęską żywiołową, operacje mające na celu niesienie pomocy uchodźcom, organizowanie i prowadzenie szkoleń, kierowanie pracami naukowo-badawczymi, operacje kredytowe.</p> <p>Realizacja funkcji operacyjnych cechuje, lecz z różną częstotliwością, wszystkie organizacje międzynarodowe. Niemniej jako szczególnie aktywne na tej płaszczyźnie można wyróżnić: organizacje Narodów Zjednoczonych wraz z ONZ, a także niektóre organizacje regionalne, np. UE czy Organizacja Państw Amerykańskich</p>
KONTROLNE	<p>Polegają na weryfikacji realizacji poszczególnych zadań, a także kontrolują czy organizacje prowadzą działania w zakresie swych kierunków działalności. Tak samo kontroli poddawane są normy postępowania organizacji, takie jak zasady, reguły czy procedury, jakich winny przestrzegać organizacje.</p> <p>Funkcje kontrolne występują we wszystkich organizacjach. W ramach sprawowania tej funkcji można wyszczególnić następujące formy kontroli: analiza powszechnie dostępnych danych, prośba w kierunku państw o udzielenie informacji, przesyłanie kwestionariuszy zawierających zestawy pytań, tworzenie zespołów, których zadaniem jest weryfikacja stanu realizacji zadań.</p>
ADMINISTRUJĄCE	Wszystkie instytucje, a w szczególności te zrzeszające różnych

członków, zobowiązane są do realizacji obszernych zadań organizacyjnych, porządkujących, archiwalnych czy także dokumentacyjnych. W ogólnym pojęciu funkcje te określić można jako administracyjne.

W ramach funkcji administrującej realizowane są działania kluczowe dla danej organizacji, np. typowe czynności, jakie realizują organizacje międzynarodowe w ramach tej funkcji: opracowanie merytoryczne posiedzeń poszczególnych organów, obejmujące, np. gromadzenie niezbędnej dokumentacji, sporządzanie dokumentacji zawierającej informacje z zakresu przeprowadzonych prac przez organizację oraz na jej podstawie tworzenie archiwów, opracowywanie materiałów informacyjnych, zatrudnianie personelu, przygotowywanie planów budżetowych organizacji oraz ich weryfikacja co do zgodności przedsięwziętych wydatków z założeniami budżetowymi, wspieranie kooperacji działań z innymi organizacjami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: J. Menkes, A. Wasilkowski, *Organizacje międzynarodowe. Wprowadzenie do systemu*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa, 2004, s. 162-169.

Zakończenie

System państw oraz zachodzące między nimi relacje stanowią najistotniejszy wskaźnik życia międzynarodowego, a takie komponenty, jak ład, bezpieczeństwo, niepodległość, demokratyczność i sprawiedliwość zaliczane są do fundamentalnych w strategiach państwowych. Współczesne kraje w ramach współpracy międzynarodowej chcą jak najlepiej wspierać realizację swoich podstawowych interesów narodowych, co stanowi czynnik motywacyjny polityki ich państw. Natomiast polityka w stosunkach międzynarodowych odnosi się do stałego poszukiwania równowagi między siłą a prawem oraz między współpracą na rzecz wspólnego dobra, czyli solidarnością, a egoizmem. W takim ujęciu można odnaleźć bezpośrednio odniesienie do realizmu politycznego, który koncentruje się na państwach narodowych jako aktorach areny międzynarodowej. Mając na względzie realizację interesów narodowych w podejściu realistycznym, wskazuje się na równowagę sił jako jedną z form normującą stosunki międzynarodowe. Tymczasem wydaje się, iż sojusze międzynarodowe stanowią najistotniejszy mechanizm polityki państw, opierający się na równowadze lub koncentracji sił. Co więcej wciąż kluczowy atrybut państw narodowych stanowi ich suwerenność, której

żaden proces zjednoczeniowy nie jest w stanie zagrozić w momencie, gdy dochodzi do konieczności ochrony indywidualnych żywotnych interesów²¹.

Zaprezentowana typologia podziału organizacji międzynarodowych wskazywać może na ich różnorodność funkcjonalną. Przynależność krajów do poszczególnych organizacji ma na celu polepszenie pozycji danego kraju na arenie międzynarodowej oraz zacieśnianie współpracy w kluczowych obszarach wpływających na dziedziny funkcjonowania państwa. Należy podkreślić, iż zrzeszanie się państw w ramach organizacji międzynarodowych sprzyja także kreowaniu własnych interesów poprzez politykę współpracy z innymi krajami. Przynależność do poszczególnych organizacji międzynarodowych należy rozpatrywać pod kątem szans i możliwości członków przystępujących w jej struktury.

Prowadzono rozważania teoretyczne dotyczące organizacji międzynarodowych, a w szczególności państw, które posiadają szerokie spektrum możliwości przynależenia do poszczególnych organizacji, co umożliwi im kształtowanie własnych interesów narodowych przy pomocy narzędzia, jakim są właśnie organizacje międzynarodowe. Polityka państwa może być realizowana na wielu płaszczyznach, np. polityka bezpieczeństwa, polityka gospodarcza, polityka społeczna, polityka ekonomiczna, itp. Dlatego można stwierdzić, iż uczestnictwo państw w różnych organizacjach międzynarodowych pozwala poprzez zawierane sojusze kształtować wewnętrzną politykę na różnych płaszczyznach, na sposób partnerstwa państw z innymi krajami. Dzięki temu możliwe jest uzyskanie pomocy w rozwiązywaniu zaistniałych problemów w państwie, a także umożliwia to rozwój czynników stanowiących o przewadze konkurencyjnej wobec innych państw.

Złożoność współczesnych stosunków międzynarodowych jest wynikiem ciągłych zmian zachodzących na płaszczyźnie wydarzeń i procesów w środowisku globalnym, w którym uczestniczą podmioty prawa międzynarodowego, w tym także organizacje międzynarodowe. W znacznym stopniu oddziałują one na kraje poprzez kreowanie nowych mechanizmów współzycia, a także narzucają pewne normy obowiązujące w ramach współpracy międzynarodowej. Za najważniejszy przejaw życia międzynarodowego należy uznać pobudzenie wzajemnych relacji między państwami, które mogą stać się podstawą do zwiększenia efektywniejszego przepływu informacji, dóbr oraz usług. Uczestnictwo krajów w organizacjach międzynarodowych może sprzyjać ochronie jego interesów, a także może dawać duże możliwości rozwoju. Dlatego też należy stwierdzić, iż przynależność państw do organizacji międzynarodowych pomaga im w kreowaniu polityki bezpieczeństwa oraz

---

21 S. Bieleń, *Polityka w stosunkach międzynarodowych*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, 2010, s. 7.

jest pewnego rodzaju filarem, dzięki któremu państwa wzmacniają swoje słabsze strony przy pomocy państw silniejszych.

Bibliografia

1. Antonowicz Lech, *Podręcznik prawa międzynarodowego*, Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa, 2000.
2. Bieleń Stanisław, *Polityka w stosunkach międzynarodowych*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, 2010.
3. Latoszek Ewa, Proczek Magdalena, *Organizacje międzynarodowe. Założenia, cele, działalność*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa, 2001.
4. Łoś-Nowak Teresa (red.), *Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota, mechanizmy działania, zasięg*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 1999.
5. Menkes Jerzy, Wasilkowski Andrzej, *Organizacje międzynarodowe. Wprowadzenie do systemu*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa, 2004.
6. Morawiecki Wojciech, *Międzynarodowe organizacje gospodarcze, tom 1 – System organizacji międzynarodowej*, PWN, Warszawa, 1987.
7. Morawiecki Wojciech, *Organizacje międzynarodowe*, PWN, Warszawa, 1965.
8. Sulowski Stanisław, Brzeziński Michał (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa, 2009.
9. Żelichowski Ryszard (red.), *Małe państwa Europy Zachodniej i terytoria o statusie specjalnym. Ich rola i miejsce w Unii Europejskiej*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa, 2008.

Źródła internetowe

1. <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/organizacje-miedzynarodowe;3951715.html>.
2. <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/sloownik/59/592>.
3. <http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/TPol5/Bielen.pdf>.

THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE SHAPING OF THE SECURITY POLICY OF STATES IN INTERNATIONAL ENVIRONMENT

Abstract: Countries' membership of international organizations creates many opportunities for shaping their own policies. When faced with new challenges, international organizations that focus their activity mainly on the security of international environment are, regarding their member

states, a guarantor of support from all the member states if a crisis situation occurs. It is necessary to remember the role that organizations perform in the area of security. They are an arena for consultation, within the framework of which the principles of joint international actions are worked out, which also performs the role of an individual instrument participating in the actions aimed at ensuring security and peace in the world.